

**GRZEGORZ ROSINSKI OPENT EXPO OVER DE VÓÓR-THORGALSE JAREN,
INTERVIEW DOOR KOEN DRIESSENS**

“De scenarist
staat in functie
van de tekenaar.”

Ter gelegenheid van de expo ROSINSKI VAN POLEN in het Brusselse Stripmuseum (van 2 december 2014 tot 31 mei 2015) daalde de oppergod zelf af van de Asgard... euh, de Alpen. De witbebaarde geestelijke co-vader van THORGAL kwam er vanuit Zwitserland zijn jeugdwerk bekijken en denkt nog niet aan pensioneren met zicht op de bergen: “Een kunstenaar houdt nooit op met werken.” Binnenkort onder scenario van **Xavier Dorison**. “**Yves Sente** had zijn ideeën, maar het waren niet meer de mijne.”

Democratie is het slechtste dat creativiteit kan overkomen: als je alles mag doen, doe je niks meer.

Het was ergens eind 1996 toen ik, op bezoek in het **Belgisch Centrum voor het Beeldverhaal**, op krek dezelfde plek op de bovenste tijdelijke tentoonstellingsruimte **André Franquin** tegenkwam. Enkele weken later was hij dood. Ik wens **Grzegorz Rosinski** (73) nog vele jaren — en ons nog vele THORGAL-albums — maar de Pools-Belgische stripgrootmeester maakt een vermoeide indruk. Hij praat honderduit, maar sukkel met zijn zicht, is hardhorig en doktert momenteel veel. Geen wonder, na ruim 65 jaar tekenen.

Zowat de eerste 25 jaar daarvan is het onderwerp van de eerste tentoonstelling in een drieluik: na het jeugd- en voorbereidende werk tot circa 1976 wordt later de focus gelegd op de THORGAL-jaren (van 16 juni tot 29 november 2015) en op scenarist **Jean Van Hamme** (24 maart tot 6 september 2015). Drie gelegenheden om THORGAL-fans naar het museum te lokken, al hebben oplettende lezertjes al opgemerkt dat ze ook telkens twee van de drie expo's kunnen combineren. “Een aparte tentoonstelling over

Rosinski's vroege werk in plaats van één grote overzichtsexpo maakt dat we meer ruimte aan dat jeugdwerk kunnen geven”, zegt coördinator **Jean-Claude De la Royère**. En dat vóór-THORGALSE werk verdient volgens hem en curatoren **Piotr Rosinski**, zoon en beheerder van, en **Patrick Gaumer**, auteur van de vorig jaar verschenen monografie over Rosinski, uitgebreide aandacht, “want die Poolse jaren tonen mooi aan hoe Rosinski — geïsoleerd van alle westerse invloeden — zijn eigen vaardigheden en stijl ontwikkelde, onder het oog van de communistische censuur.”

Zo werd Rosinski in 1968 ingehuurd als tekenaar in de stripreeks rond Kapitan Zbik (Kapitein Wilde-kat), die het prestige van de Poolse politiemann moest aanzwengelen. “Alle vorm van kritiek op de autoriteiten was natuurlijk taboe”, zegt Rosinski. De populaire Zbik correspondeerde ook met zijn lezers en waarschuwde hen voor alcoholisme, vloeken of straathonden, spoorde hen aan papier te recycleren, maar als Rosinski hem zonder pet tekende, werd hij op de vingers getikt.

Niet dat hij het zich aantrok. “Ik hield ervan te spelen met die censuur. Het scherpte mijn creativiteit aan. Democratie is het slechtste dat creativiteit kan overkomen: als je alles mag doen, doe je niks meer.” De dooddoener dat lijden nodig is voor de Grote Kunst. “Onder de communisten was ik anti-communist, vandaag ben ik socialist.” Jan Zbik bracht hem alleszins weer op het spoor van strips.

De expo toont hoe de jonge Grzegorz als kind piraten- en gagstrips maakte, als adolescent avontuurlijke strips bleef maken (van sciencefiction tot westerns), maar zich sinds zijn studies concentreerde op illustraties in opdracht. Hij experimenteerde met technieken op de Academie van Warschau, maakte cartoons (als **Rosa**) en illustreerde non-fictie-kinderboeken. Vooral zijn werk voor titels als **JAKIE TO DUZE (HOE GROOT IS HET, 1968)** of **Od GRY W GUZIKI DO STATKU KOSMICZNEGO (VAN HET KNOPPENPANEEL TOT HET RUIMITESCHIP, 1969)** in eenvoudige en kleurrijke tekeningen verraden zijn groeiend tekenver-

mogen. In de poetsende en verzorgende huismoeder die hij voor een schoolillustratie maakte, is zowaar een Aaricia te herkennen. Boeiend wordt zijn werk pas echt in de artistieke illustraties die hij maakte voor uitgaven van **Erich Maria Remarque (VAN HET WESTELIJK FRONT GEEN NIEUWS)**, **Ernest Hemingway (A FAREWELL TO ARMS)** en onuitgegeven GULLIVER-tekeningen of de schitterende kleurenillustraties die zijn meesterschap tonen over licht en beweging in **UWAGA, PIEGOWATY! (OPGEPAST, ROSSEKOP!)**. Zijn **KAPITAN ZBIK-strips (1968-1972)** ogen dan weer knullig. Toch zijn ze via sf- en Vikingstrips uit midden jaren 1970 een

duidelijk grafisch én inhoudelijk opstapje naar THORGAL. Op de expo hangt ook de eerste plaat waarmee Rosinski in 1976 debuteerde in **KUIFFE** (een film noir-parodie). Interessant, maar of de horden Chinese bezoekers van het Stripmuseum hier wat aan hebben...? Bovendien zijn dezelfde tekeningen grotendeels terug te vinden in Gaumers monografie over Rosinski, tot ongeveer pagina 130.

Afgelopen zomer had in het Zwitserse Delémont (in de Jura) een THORGAL-museum geopend moeten worden: hoe zit het daarmee? “Het zal voor eind volgend jaar zijn”,

© Raymond Lagae

Grzegorz Rosinski 'loopt over' naar het westen en komt oog in oog te staan met zijn nieuwe werkgever Kuifje. Zelfkariatuur.

Het is via de boeken van Simenon dat ik eigenlijk Frans heb geleerd. En later ook via Largo Winch, van Van Hamme. Goede schrijvers zoals hij houden het simpel. Als ik dus een strip niet begrijp, is het geen goede strip en niet de moeite van het lezen waard.

hoopt Piotr Rosinski. “Het engagement en het papierwerk is er al”, zegt zijn vader, “dus het komt er wel van.” De locatie, waar ook jaarlijks een stripfestival moet plaatsvinden, is “ideaal”, zegt Piotr. “Aan de Franse grens, vlakbij Duitsland en niet ver van België: een kruispunt in Europa.” Het gaat om een oud gebouw van vier verdiepingen, “zowat een derde van de grootte van het Brusselse museum, maar het biedt veel mogelijkheden: naast een permanente THORGAL-expo is er plaats voor wisselende tentoonstellingen en een boekhandel. Het zal niet noodzakelijk een ‘Zwitsers’ Stripmuseum zijn, want zoveel heeft Zwitserland op dat vlak niet te bieden. Maar het is wel een heel open land, met ruimte voor culturele uitwisselingen, met bijvoorbeeld Belgische stripauteurs.”

Niet toevallig woont Grzegorz Rosinski momenteel in Wallis, “maar in

Duitstalig gebied. Ik was er wat beducht voor: had ik net Frans geleerd, moest ik nu weer Duits leren? Maar ik heb mijn tolken.” (lacht) Hij had er, naar eigen zeggen, niet om gevraagd in Zwitserland te belanden. “Iedereen droomt ervan om in Zwitserland (dat vorige week nogmaals zijn immigratieregels verstrengde, kd) te kunnen wonen, maar mij is het gewoon overkomen. Na een zoveelste stripfestival in Sierre stelde men mij voor er te komen wonen. Binnen de kortste keren was mijn *permis B* in orde. Maar ik ben niet van plan Zwitser te worden. Belgen zijn toch sympathieker.”

U ging dus die andere beroemde Belgische auteur achterna: George Simenon, die na een reislustig leven uiteindelijk in Lausanne strandde.

ROSINSKI: “Ah, dat wist ik niet. Wel toevallig: het is via de boeken van Simenon dat ik eigenlijk Frans heb geleerd. En later ook via LARGO WINCH,

van Van Hamme. Goede schrijvers zoals hij houden het simpel. Als ik dus een strip niet begrijp, is het geen goede strip en niet de moeite van het lezen waard. Ik lees overigens niet veel strips. Niet omdat ik mijn collega’s niet wil kennen, maar omdat ik me niet wil laten beïnvloeden. Ik ben ook wars van alle modes en trends in de strip. En ik heb er ook geen tijd voor.”

U zit er wel wat geïsoleerder dan in België: hebt u dat nodig?

ROSINSKI: “Het maakt niet uit waar ik werk: ik zit toch altijd in mijn kelder. Sinds ik THORGAL schildert, doe ik dat wel vaker bij daglicht. Maar ’s nachts kan ook. Ik maak wel eens landschapsschilderijen, maar dat is louter om de hand wat te oefenen. Ik ben geen schilder van de realiteit. Mijn strips zijn ook niet ‘realistisch’; strips zijn een fantasiemedium, ze creëren werelden om te beleven, zij zijn er

Met pensioen gaan? Nooit. Wijs mij eens een kunstenaar aan die dat doet?

niet om te documenteren. Ik maak geen documentaires.”

Nee, u maakt schilderijen. Na enkele werkschetsen schildert u rechtstreeks op doek, zoekend en spelend met kleuren en vormen tot er iets zichtbaar wordt en de details ingevuld worden. Zonder die afwerking zou het om abstracte kunst kunnen gaan. Ben u niet eigenlijk een impressionistisch schilder?

ROSINSKI: “Zeker. Zoals je op de expo ziet heb ik vroeger al heel wat abstracte kunst gemaakt. Ik begrijp abstracte kunst goed: het is een uiting van het dagelijkse gevecht van de kunstenaar met zijn materiaal. Toen ik tot de jaren van verstand kwam, realiseerde ik me het belang van ‘het verzet van de materie’: de schilder moet met en ondanks verf en doek zijn strijd leveren om er iets mee te creëren. Daarnaast hou ik wel van imperfectie: het mag niet helemaal af of juist zijn. Dat onvolmaakte doet een schildering vibreren, toont dat het een menselijk product is.”

Herkent u zich in bijvoorbeeld een Hergé, die ervan droomde als

abstract schilder ernstig genomen te worden?

ROSINSKI: “Nee, voor mij zijn mijn abstracte experimenten veelal een soort vingeroefening, zonder een bepaald doel of enige verantwoordelijkheid. Voor mijn eigen plezier, niet voor een publiek. Ik heb Hergé pas heel laat leren kennen en kan hem zelfs nu nog moeilijk doorgronden. Hij was een heel complex fenomeen, dat je niet los kan zien van de politieke context en de Belgische situatie. De tweestrijd tussen de bladen *ROBBEDOES* en *KUIFFE* bijvoorbeeld is héél bepalend en vruchtbaar geweest voor de Belgische strip. Niet te vergelijken met de Poolse situatie waaruit ik voortkwam.”

Op vraag van het staatsagentschap **Krajowa Agencja Wydawnicza**, dat de Slavische identiteit ook via strips een boost wou geven, zette Rosinski in 1976 als artistiek directeur het maandblad *RELAX* op, met nogal wat historische verhalen, onder meer *KLESKA WIKINGA* (DE NEDERLAAG VAN DE VIKINGEN). Met de sf-verhalen die hij in het *KAW*-blad *ALFA* publiceert, zijn de twee ingrediënten klaar om er *THORGAL* mee te brouwen. Een ontmoeting met een

Belgische prentbriefkaartenuitgever in Polen voert Rosinski naar België en Jean Van Hamme. De rest is geschiedenis.

Een geschiedenis waarvan het einde stilaan in zicht komt? Ziet u uw pensioen al doorbrengen, daar in de Zwitserse Alpen?

ROSINSKI: “Met pensioen gaan? Nooit. Wijs mij eens een kunstenaar aan die dat doet? In alle creatieve beroepen is het hetzelfde: men gaat door tot het einde. Niet omdat het financieel moet — hoewel we als zelfstandigen op onszelf aangewezen zijn, heb ik niks te klagen — maar vooral omdat de creatiedrang blijft. Niet dat ik zo’n maniakale werker ben — ik ben eerder lui — maar zolang de motivatie tot creëren er is... Afijn, ik ben blij dat ik mijn familie heb die me dat soort praktische zaken uit handen neemt, zodat

ik me maar hoeft bezig te houden met schilderen.”

Komt aan THORGAL, zoals voorzien, wel een eind?

ROSINSKI: “Nee hoor, daarom precies hebben we *DE WERELDEN VAN THORGAL* opgezet, zodat anderen ermee verder aan de slag kunnen. Mijn voorwaarde om hieraan mee te werken was dat Thorgal er niet meer als vroeger zou uitzien en ik al schilderend kon verder werken. Zo blijf ik *THORGAL* bewaken.”

Als ‘sleutelbewaarder’ van THORGAL was het uw beslissing om scenarist Yves Sente te bedanken?

ROSINSKI: “De *THORGAL*-reeksen worden steeds professioneler gemaakt omdat het publiek steeds veeleisender is en wij ook veeleisend voor onszelf moeten zijn. Yves Sente had zijn ideeën voor de reeks, maar op den duur waren het niet meer de mijne. In overleg met de uitgever en mijn familie hebben we besloten om de hoofdreeks in handen van Xavier Dorison te geven

De familie-Rosinski. Van links naar rechts: zoon Piotr, dochter Zofia, zijn partner en Grzegorz zelf.

© Raymond Lagae

© Raymond Lagae

Ook Jean Van Hamme bezocht de vernissag van de expo. Hier is hij in gesprek met curator Patrick Gaumer, tevens de schrijver van de Rosinski-monografie.

Er zijn genoeg tekenaars die een eigen strip kunnen bedenken, maar zelfs goede scenaristen kunnen niet eigenhandig een strip maken. De scenarist staat in functie van de tekenaar, zo simpel is het.

(die met zijn reeks ASGARD — oorspronkelijk een voorstel voor een THORGAL-spin-off — zijn vaardigheden met Viking-fantasy bewezen heeft, kd). Ik heb de gewoonte allerlei mensen — ook toevallige bezoekers — hun mening te vragen over mijn werk, want het is toch voor hen dat ik het doe. En daar hou ik dan rekening mee. Kijk, bij strips is in de verhouding scenarist-tekenaar de tekenaar een soort parallelle auteur: er zijn genoeg tekenaars die een eigen strip kunnen bedenken, maar zelfs goede scenaristen kunnen niet eigenhandig een strip maken. De scenarist staat in functie van de tekenaar, zo simpel is het.”

Wat maakt een scenarist geschikt?

ROSINSKI: “Hij mag geen mislukt romanschrijver zijn die dan maar stripscenario’s gaat schrijven. Hij moet dus in staat zijn een boek te schrijven.

Jean Van Hamme bijvoorbeeld is een goed scenarist omdat hij zeer polyvalent is: hij kan alle soorten literatuur aan, van kinderboeken tot drama’s. Hij is niet te beroerd om veel research te doen over dingen die hij zelf nog niet goed kent.”

Behalve 29 THORGALS maakte u met Van Hamme DE CHNINKEL. Komt het ooit nog tot een samenwerking of ander werk met andere scenaristen?

ROSINSKI: “Helaas krijg ik het niet meer in mijn agenda geperst. Nog zoiets: een scenarist besteedt veel minder tijd aan een album dan een tekenaar en kan zoveel andere dingen doen terwijl de tekenaar verder zwoegt. Bovendien is Jean niet zo nostalgisch dat hij ‘de goede oude tijd’ wil doen herleven. Ik ook niet, hoor.”

KOEN DRIESSENS — DECEMBER 2014

© Raymond Lagae

Piotr Rosinski tussen Frédéric Jannin en Bob De Groot.